

SCRIPTA

Numéro Scripta : 3718

Auteur(s) : Louis IX, France (roi)

Bénéficiaire(s) : Troarn, Saint-Martin (abbaye)

Genre d'acte : vidimus

Authenticité : non suspect

Datation : 1269, décembre

Lieu d'émission : Paris

Action juridique : confirmation générale

Langue du texte : latin

Analyse

Louis [IX], roi de France, vidime la charte d'Henri [II], roi d'Angleterre, confirmant les biens de l'abbaye Saint-Martin de Troarn.

Tableau de la tradition

Éditions principales

a. Delisle Léopold, *Cartulaire normand de Philippe-Auguste, Louis VIII, Saint-Louis et Philippe le Hardi*, Caen, Harde (MSAN ; 16, 2e série, 6, p. 160-390), 1852, n° 767, p. 173-176.

Texte établi d'après a

Ludovicus, Dei gratia, Francorum rex. Notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, quod nos litteras inclite recordationis Henrici quondam regis Anglie vidimus in hec verba :

Henricus rex Anglie et dux Normannie et Aquitanie et comes Andegavie, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, justiciis, baronibus, vicecomitibus, ministris et omnibus fidelibus suis Anglie et Normannie, salutem. Sciatu me concessisse ecclesie Beati Martini de Troarno et monachis in eadem ecclesia Deo servientibus, omnes donationes que eis rationabiliter facte sunt in terris et ecclesiis et decimis et omnibus rebus, tam in Anglia quam in Normannia, sicut illas melius et quietius et liberius habuerunt, tempore antecessorum meorum regum Anglie, videlicet Willelmi, proavi mei, et Henrici, avi mei. Ex dono comitis Rogeri de Monte gomerio, qui abbatiam de Troarno fondavit, totum ipsum Troarnum, et totum allodium de Buris, cum omnibus appenditiis suis et consuetudinibus et redditibus, tam in terra quam in aqua, in pratis et molendinis, in piscariis, silvis, vineis, hominibus, ecclesiis et decimis, quarum appendiciarum nomina hec sunt : Torfredivilla, Sardinvilla (ou Salneriivilla) excepta terra Fulconis Foletot, Sanctus Paternus, Johannis villa, Catavilla (ou Caravilla), cum ramata (ou simata), et omni consuetudine de marisco et herbatura totius vicinitatis, totam Ledrosam, cum ecclesia sua ; terram Gaufridi et Rogeri in Ranvilla ; Huldestot et Ernoltot, sicut habuerat Hugo Pincerna ; ecclesiam (ou exclusam) totam predicti Troarni, a terra usque ad terram ; et ecclesiam Sancti Sansonis, cum burgo ; et terram Goisberti, Ingulfi et Heroldi et Angoti et Willelmi clerici de Sancto Sansone, quam tenebat in Sancto Sansone ; et in Barnevilla totum vicum qui vocatur Crepicor, et duas piscarias, et ecclesiam de Goleto (ou Guleto), cum tota decima, tam in terra quam in aqua, et decimas de theloneis suis de Monte gommerio, et decimas de molendinis suis, et de pecudibus suis, et fructu earum ; in Trumo (ou Truno), decimam thelonei et molendini, et ecclesias ejusdem ville, videlicet Sancti Petri ecclesia, et Sancti Germani et Sancti Vulfranni, cum terra presbiteri, et decimam nutrimenti, et terram Sancti Ypoliti, et Geborei cum honore Ursi militis de Moins, et ecclesias de Croceio, ex integro, cum terra quam Osbertus tenuit in Sancto Germano, et quam tenuit Radulfus in servitio Sancti Hylarii, et

decimam molendini et decimam de nutrimento et fructu de Vitreio et decimam de foresta de Gulfer, in denariis qui consuetudinaliter inde exeunt, et decimam piscium de Crusillis cum uno hospite, et totam terram Renaldi Malleart, et ecclesiam Sancti Silvini, cum omni decima, et cum omni allodio suo, et moltura ipsius ville, et terram Morini Carpentarii, quam tenebat in burgo Sancti Silvini, cum omnibus redditibus suis, et terram Gilleberti Berbium (ou Berbiun) quam habebat in eadem villa, et decimam de theloneo et nutrimento quod erit in Sancto Silvino, et ecclesiam Rainerii mansioli, cum ecclesia Sancti Petri cum tota decima earum, et terram Rogeri Tanetin quam idem Rogerus eis dedit et concessit cum tertia parte molendini et aque, et arpeno vinee in Airain, et terram Ursi filii Rainardi de Molins, et quicquid Gaufridus clericus tenuit in Revilla cum decima et ecclesia Sancti Martini, et cum uno piscatore et terra ejus, et terram quam dedit Anchetillus clericus, et decimam unius molendini et decimam foreste de Monteacuto, et quod habeant omnes porcos suos, quietos sine pasnagio et omni consuetudine, in predicta foresta, et ligna sufficienter ad ignem suum, et ad domos suas faciendas, et quicquid homines predicti comitis Rogeri eis rationabiliter dederunt in Retifvilla (ou Reivilla) et alibi. Ex dono regis Willelmi proavi mei, in Cadomo, domum Mauri cum alodio suo et omnibus consuetudinibus suis, in Goisbertivilla, terram Alveredi Malbeenc, et terram Tetoldi (ou Theroldi) clerici, cum consuetudinibus que inde ad regem pertinent, et decimam in Dulmodivilla ; terram Ranulfi et consuetudines ad regem inde pertinentes, cum decima et parte ecclesie ; in Billeio, terram Radulfi Guerout, et fratrum ejus, cum consuetudinibus que ad regem pertinent, et decimam eorum, et in Furno terram duorum hominum ; in Falesia, totam terram Wesmanni, et consuetudines ejusdem ad regem pertinentes ; in Retisvilla decimam de crasso pisce. Ex dono Henrici regis, avi mei, et Ricardi comitis Cestrensis, ecclesiam de Castro Virie, cum omnibus que ad illam pertinent, et decimam omnium reddituum ad iddem castrum pertinentium, videlicet decimam molendinorum, furnorum, thelonei et terrarum. Ex dono baronum, concessu predicti regis Willelmi, Rogerus de Bellomonte dedit eis unum quarrum in foresta de Brothona, et pasnagium porcorum suorum in eadem foresta quietum. Ex dono Herberti de Spineto, et Matildis sororis ejus, in Dyva totam ecclesiam cum XVcim burgensibus et quinque salinis, et quartam partem terre sue in Calvomonte. Ex dono Willelmi comitis Ebroicensis et Helvisie uxoris sue, duas salinas in Waravilla, quas Willelmus Wenchenel tunc tenuit cum tota terra sua, que est de honore de Bavent. Ex dono Roberti de Bella fago concessu predicti comitis Ebroicensis, ecclesiam de Waravilla, cum tota decima, et ex dono heredum predicti Roberti, unam salinam in Disis. Ex dono Bernardi sacerdotis, IIIIor. sextaria salis. Ex dono Hugonis Luneti, unum hominem quietum de omnibus consuetudinibus in Waravilla. Ex dono Galteri de Mara, duas summas salis. Ex dono Durandi, unam summam salis. Et ex dono Warini filii Adelicie, unam. Ex dono Roberti et fratris sui, in Salinellis, totam terram suam et in eadem villa XXti. summas salis. Ex dono Willelmi de Colomberis, in Lingruna, totam ecclesiam et terciam partem decime, ubicumque ipsemet habebat duas partes in eadem villa. Ex dono Roberti Coudram, totam decimam de septies viginti acris terre. Ex dono Rochonis, totam decimam de XVIII acris ; de terra Patricii, decimam de XXti IIII acris ; de feodo Burnici, decimam de XVIII acris, et terciam partem decime ejusdem ville, ubicumque monachi de Sancto Gabriele accipiunt duas partes, et quicquid eis rationabiliter datum est in eadem villa de Lingruna, de feodo et dono Willelmi de Colomberis et hominum suorum, et de feodo et dono Roberti filii Hamonis et hominum suorum, et de feodo et dono Jordani de Sai et hominum suorum, et de feodo et dono Gaufridi de Costantino et hominum suorum. In Berneris ex dono Rogeri de Curcella et heredum et hominum suorum, terras plures et ecclesiam de Taillevilla, et quicquid rationabiliter habent in eadem villa. Ex dono Adelicie sororis Roberti de Rumilleio, quinque acras terre in Dueieris (ou Aneris), et quatuor acras inter Taillevillam et Sanctum Albinum, et quatuor acras quas Gunterius tenebat de eadem Adelicia, et quicquid habent de feodo Lingronie et Berneriarum. Ex dono Renardi Burgevin, in Lione, unum piscatorem cum tota terra sua. In Beneio, ecclesiam cum tota decima ; ex dono Willelmi filii Renoldi, in Marescauls et in insulis, duas partes decime de tota terra quam habebat in dominio suo et de terra quam vavassores sui tenebant, et totam rectam decimam de terris illis que postea fuerunt culte. Ex dono Gaufridi Caruel, totam decimam terre sue, in Alteio et in Cuisseio, ex dono Willelmi Crassi, duas partes decime de bladio et canobe (l. : canabo) et lino, de feodo undecim vavassorum, videlicet Unfredi de Cuissei, Walteri de Alteio, Rogeri de Alteio, Herberti filii Amis, Turgisi filii Ricardi, Drogonis patris ejusdem, Fulchoredi, Alani, Serlonis, Gornefol, Ingerranni et Trutini de Cuisseio. Ex dono baronum, concessu regis Henrici avi mei, ex dono Willelmi Crassi, in Alteio duas partes decime IIIIor. rusticorum et dimidii, videlicet Gaufridi, Henrici, Roberti de Sancto Laudo, Walteri de Carpichet, Herberti filii Gaufridi, Roberti filii Goscelini, et decimam IIIIor. borderiorum videlicet Wimundi, Ranoldi, Turgisii filii Reimburge et Tuoldi filii Goislenii, et terram in eadem villa ad unam granceam faciendam. Ex dono Rannulfi de Praeris, quicquid habebat in Manserolo Becheri (ou Mansiolo Breheri), videlicet ecclesiam et totam terram, et quod suum erat in ecclesia de Burceio, et in ecclesia de Prateris, et dimidium molendinum ejusdem ville, et terram Hucemanni, et unam masuram quam habebat in Caveignoliis, et medietatem

ecclesie de Muscampis, et landam que est juxta ecclesiam, et criptam (ou scriptam) Burnelli, cum duabus acris terre juxta pontem, et masuram Avicie, et decimam omnium molendinorum suorum, et omnium peccorum et caseorum et vellerum, et in Anglia apud Dalbeiam et Holebeiam duas partes decime in segetibus, et decimam de mala (l. : lana) et de peccoribus et caseis et velleribus que in dominio ejus erant et masuram Severardi Braciatoris. Ex dono Radulfi vicecomitis, ecclesiam de Campinoliis, et totam decimam. Ex dono Willelmi de Milleio, ecclesiam de Milleio, cum XL acris terre, et ecclesias de Calidoloco et totum Lessarbois. Ex dono Rannulfi filii Tustini de Pratheriiis et hominum suorum, XXti. acras terre. Ex dono Alveredi de Combrayo, decimam tocius panis de annona sua facti, et decimam precii de frumento suo vendito, et illam partem quam habebat in ecclesia de Aguerneio. Ex dono Rannulfi de Prateriiis, terram Willelmi presbiteri et Radulfi de Couvert et Helleuini fratrum, et, preter terram quam ecclesia de Muscampis prius habebat, dedit idem Rannulfus predictus sexaginta acras terre, et locum ad faciendum unum molendinum et molturam de hominibus suis in illa parrochia manentibus, et decimam de suis molendinis, et in silvis suis ligna sufficienter ad edificia sua facienda, et pasturam porcorum suorum quietam et decimam tocius pasnagii sui. Ex dono Galterii de Meduana, et uxoris sue et filiorum suorum, Hamelini et Juelli, quicquid habebant in ecclesia de Muscampis et in ecclesia de Burceio et in ecclesia de Troitemer, et decimam de molendinis de Agun, et in Muscampis terram Nigelli filii Suavis, et terram Atiller, et terram Cornardi, et terram Colli anseris, et terram de Landa, et communitatem de bosco de Muscampis ; et, in eodem bosco, ex dono filiorum Otonis, sufficienter ligna ad ignem monachorum et porcos suos quietos de pasn gio. Ex dono Otonis de Tilleio, quicquid habebat in ecclesia de Muscampis, cum domibus que sunt circa ecclesiam, que fuerant comitisse, et cum sua parte terre illius que vocatur Landa, que est sita inter ecclesiam et puplicam viam a meridie, et quicquid habebat in cimiterio, et terram Rogeri Ginet et terram Colli anseris, et pasturam peccoribus et bestiis eorum in bosco et plano cum suis propriis peccoribus, et decimam molendini sui, et totam terram Rabel cum sua parte ecclesie de Burceio. Ex dono Radulfi Guz et Roberti nepotis ejus, ecclesiam de Venjuns et decimam. Ex dono Ricardi de Carevilla, suam partem ecclesie et decime que pertinet ad feodum Ingerranni de Vedatio. Ex dono Ricardi Malbeenc, ecclesiam de Beneio, cum tota decima, et sexaginta acras terre. Ex dono Hugonis Britonis, decimam thelonei de Stolvio, et decimam molendini et terram unius burgensis. Ex dono Willelmi de Traceio, molendinum de Trebuchet, et decimam molendinorum suorum de Sancto Vigore. Ex dono Ricardi de Novilla et Willelmi, ecclesiam de Novilla. Ex dono Radulfi de Pratheriiis, ecclesiam de Anglestonia, et totam decimam et totam terram presbiteri, et unum hominem in eadem villa cum quatuor bovatis terre, et in Chindentrona duas partes decime, et decimam de molendinis suis et piscariis, et de bosco suo, et de lana ovium suarum et caseorum suorum et decimam omnium reddituum et censuum suorum. Ex dono Rogeri de Laceio, ecclesiam Sancti Stephani de Ruppe et unum rusticum cum sexaginta acris terre. Ex dono Galteri de Meduana, decimam de forno et de molendino de Fontaneto Paganelli. Ex dono Radulfi Guz, decimam de Becbec. Ex dono Willelmi de Capella, ecclesiam de Olnebauc (ou Olnebac), cum omnibus redditibus et pertinentiis suis, et sexaginta acras terre in eadem villa, et unam masuram cum gardino, et terra que ad ipsam pertinet. Ex dono Rogeri de Burgeelvilla, quindecim acras terre, quas Willelmus de Olnebauc ei dedit in eadem villa pro pace et concordia de morte patris sui. Ex dono Elie (ou Helye) de Caigneio, ecclesias Sancte Marie et Sancti Stephani et Sancti Vigoris, et medietatem altaris Sancti Germani, cum tota decima de feodo comitis. Et ex dono ejusdem Helie et hominum suorum et aliorum dominorum ejusdem ville, terram et pratium. Ex dono Rogeri Tanetin, partem suam de ecclesia de Gillervilla, et totam terram suam in Husmelimivilla, decimam de feodo comitis. Ex dono Hugonis de Crepicor et heredum suorum, ecclesiam de Clevilla (ou Clivilla), cum tota decima, et terram Willelmi presbiteri et decimam trium molendinorum. Ex dono Reinaldi Pulcini, decimam molendini sui de Capella vel in blado vel in denariis, concessu heredum suorum. Ex dono Lancelini de Airam, et heredum suorum, totam ecclesiam de Airam, et totam decimam de feodo de Grentemaisnil (ou Grentemesnil) quod tenebat de Willelmo de Ansgervilla, et tres acras terre et dimidiam cum comparatione unius arpentis vince. Ex dono Hugonis Britonis, in Felgeriis totam terram hospitum et decimam molendini, et in Stouvii decimam thelonei et molendini et terram unius burgensis. Ex dono Roberti de Martinouvas, triginta acras terre in Ramata, et totam decimam de molendino suo de Rollo. Ex dono Ricardi de Ansgervilla, decimam de tribus partibus de molendino de Anevilla. Et in Anglia, ex dono predicti comitis Rogeri de Monte gomerio, totam terram de Rogentona, cum hominibus ejusdem ville et omnibus pertinentiis suis, et in Harengeria, terram et homines ; et in Walteham, tres hidas terre, et in Grafan et Estremetona, decimas ; et in Ciscestria, duas masuras, et ecclesiam Sancti Ciriaci ; et in Merselona, decimam ; et in Olfam decimas. Quare volo et firmiter precipio, quod predicta abbatia de Troarno, et monachi in eadem Deo servientes, omnia predicta, que eis rationabiliter data sunt, habeant et in perpetuam elemosinam teneant, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus et quietanciis suis, prenomnatis terris et ecclesiis et tenementis pertinentibus cum quibus predicti donatores ea umquam melius et liberius tenuerunt, in bosco et plano, in pratis et pasturis, in terris, ecclesiis et decimis, in aquis et molendinis, in viis et semitis, in vivariis et piscariis, in omnibus rebus et in omnibus locis, ita bene et in pace et libere et quiete et honorifice, sicut predicti donatores ea tenuerunt, et sicut carte donatorum et carte regum Anglie Willelmi, proavi mei, et Henrici, avi mei, testantur eis et confirmant, et sicut ipsa abbatia et monachi predicti ea umquam melius liberius quietius et honorificencius tenuerunt, tempore prenomnatorum antecessorum meorum regum Anglie. Testibus Teobaldo archiepiscopo Cantuariensi, Johanne Wicestrie episcopo,

Gilleberto Herefordensi episcopo, Thoma cancellario, Willelmo comite Gloecestrie, et Raginaldo Cornubie, et Henrico de Essars conestabulario, et Ricardo deLevy, et Roberto filio comitis Legrecestrie, et Manassero Biset dapifero et Willelmo filio Geroldi camerario, et Roberto de Dunstanvilla, et Goscelino de Bailliolo, et Henrico de Villi, et Willelmo de Lanvallein, et Willelmo de Bello campo. Apud Wirecestriam.

In cujus rei testimonium, presentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum Parisius anno Domini M° CC° LX° . IX°, mense decembri.